

Examining the Views of Students and Professors of Universities in Kerman Province Regarding the Necessity of Training in Forensic Accounting¹

Masoumeh Mahyapourlori², Hilda Shamsadini³

Received: 2024/10/06

Accepted: 2025/03/01

Research Paper

Abstract

Purpose: The purpose of this research is to examine the views of students and professors of universities in Kerman province regarding the necessity of forensic accounting education.

Method: The current research is a survey type that was conducted through the extraction of random sampling information from 751 questionnaires collected among students and professors of universities in Kerman province in the spring to winter of 1402. The collected data were statistically analyzed using SPSS26 software.

Results: The results of the research indicate that the respondents' familiarity with the court accounting profession is at a favorable level. Both groups of respondents consider the most important component of the necessity of forensic accounting training in universities to teach students the knowledge and skills needed to prevent, detect and deal with crimes in a scientific and practical way and improve their performance. And they agree with the presentation of the specialized field of forensic accounting as a separate course unit in the proposed master's level. It seems that the most important personal skills needed by court accountants in Iran are adherence to ethical principles, high self-confidence, responsiveness and the most important specialized skills in the order of 1- the ability to recognize methods of fraud, fraud, embezzlement and money laundering 2- the ability to analyze information and Financial statements 3- Extensive knowledge of accounting and auditing.

Conclusion: It is important to provide the specialized field of forensic accounting separately at the master's level in order to teach the necessary knowledge and skills for the prevention and detection of economic crimes.

Increasing Knowledge: The results of the present research can increase the use of forensic accounting knowledge and the training of this specialized field in order to improve the justice and quality of the accounting education system in Iran.

Keywords: Forensic Accounting, Crime, Embezzlement, Money Laundering, Fraud.

JEL Classification: M41.

1. doi: 10.22051/jaasci.2025.47526.1863

2. M.Sc. Student, Department of Accounting and Management, Faculty of Accounting, Kerman Institute of Higher Education, Kerman, Iran. Corresponding Author. (mahya12300@gmail.com).

3. Ph.D. Department of Accounting, Bam Branch, Islamic Azad University, Bam, Iran. (hildashams2000@yahoo.com).

بررسی دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی^۱

معصومه محیاپورلری^۲، هیلدا شمس الدینی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۱

مقاله پژوهشی

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش بررسی دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی میباشد.

روش: پژوهش حاضر از نوع پیمایشی است که از طریق استخراج اطلاعات به روش نمونه گیری تصادفی از ۷۵۱ پرسشنامه های جمع آوری شده مابین دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در بهار تا زمستان ۱۴۰۲ صورت گرفت. داده های جمع آوری شده با استفاده نرم افزار SPSS 26 مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته ها: نتایج پژوهش بیانگر این است، میزان آشنایی پاسخگویان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی در سطح مطلوبی قرار دارد. هر دو گروه از پاسخگویان مهمترین مولفه ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها را آموزش دانش و مهارت های مورد نیاز دانشجویان جهت پیشگیری، کشف و رسیدگی به جرائم بصورت علمی و عملی و بهبود عملکرد آنها دانسته و با ارائه رشته تخصصی حسابداری دادگاهی بصورت واحد درسی مجزا در مقطع پیشنهادی کارشناسی ارشد توافق نظر دارند. بنظر میرسد مهمترین مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی در ایران پابندی به اصول اخلاقی، اعتماد به نفس بالا، پاسخ گو بودن و مهمترین مهارت های تخصصی بر تیب ۱- توانایی شناخت شیوه های تقلب، کلاهبرداری، اختلاس و پولشویی ۲- توانایی تجزیه و تحلیل اطلاعات و صورت های مالی ۳- دانش وسیعی از حسابداری و حسابرسی می باشند.

نتیجه گیری: ارائه رشته تخصصی حسابداری دادگاهی بصورت مجزا در مقطع کارشناسی ارشد بمنظور آموزش دانش و مهارت های لازم جهت پیشگیری و کشف جرائم اقتصادی حائز اهمیت است.

دانش افزایی: نتایج پژوهش حاضر می تواند باعث افزایش بکارگیری دانش حسابداری دادگاهی و آموزش این رشته تخصصی جهت ارتقای عدالت و کیفیت سیستم آموزشی حسابداری در کشور ایران گردد.

واژه های کلیدی: حسابداری دادگاهی، جرم، اختلاس، پولشویی، تقلب.

طبقه بندی موضوعی: M41

doi: 10.22051/jaasci.2025.47526.1863

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حسابداری و مدیریت، دانشکده حسابداری، موسسه آموزش عالی کرمان، کرمان، ایران. نویسنده اول. (mahya12300@gmail.com)

۲. دکتري، گروه حسابداری، واحد بهم، دانشگاه آزاد اسلامی، بهم، ایران. (نویسنده مسئول). (hildashams2000@yahoo.com)

jaasci.alzahra.ac.ir

مقدمه

فلسفه پرداختن به حسابداری دادگاهی بدلیل وقوع جرائم مختلف اقتصادی نظیر اختلاس، تقلب، پولشویی و کلاهبرداری است که از چند دهه اخیر بصورت حرفه ای به آن پرداخته شده است. آثار زیان بار این جرائم بر اقتصاد کشور باعث می شود هزینه های زیادی بر شرکت ها وارد شود و باعث کاهش اعتماد عمومی و در نهایت باعث کاهش سرمایه گذاری در بازار سرمایه شده است (حسابرس، مصاحبه با تاجدار، ۱۴۰۰:۲۷). شناسایی برخی از جرائم اغلب دشوار است زیرا مرتکبان آن جرائم، فعالیتهای خود را از طریق یک سری معاملات پیچیده که غالباً شامل حجم زیادی از اطلاعات مالی است، پنهان می کنند. از طرفی برای تجزیه و تحلیل معاملات پیچیده نیاز به تخصص بالایی است. برای اینکه فعالیت های غیرقانونی کشف و مجرمان شناسایی شوند؛ بطور مستقیم به میزان دانش، مهارت و توانایی های متخصصان وابسته است. متخصصان حرفه ای که آموزش های رسمی در زمینه کشف تقلب و حسابداری دادگاهی دیده باشند (دیانتی دیلمی، سلطانی و عمرانی، ۱۳۹۷:۴۲). تحقق این امر، مستلزم آموزش و تربیت دانشجویان و متخصصان در دانشگاه هاست.

اگرچه حسابرسان نقش دقیق و عادلانه ای برای اظهار نظر بیطرفانه در گزارشگری مالی دارند، اما آنها نمی توانند همه بررسی های حسابداری و معاملات متقلبانه را پوشش دهند. اساساً حسابرسان انطباق صورت های مالی را با استاندارد های تعیین شده بررسی می کنند. از طرفی حسابرسان مستقل بر این امر تاکید دارند که کشف تقلب جزو مسئولیت های مدیران بوده و حسابرسان داخلی به علت اینکه تحت نظر مدیریت ارشد واحد تجاری مشغول به فعالیت هستند، احتمال می رود بسیاری از تقلبات و سوء استفاده از دارایی ها کشف نشود و همه موارد کشف نشده نیز افشاء نگردد. بنابراین به منظور حفاظت از منافع گروه های ذی نفع و همچنین حل و فصل دعوی حقوقی مطرح شده بر علیه شرکت ها و حسابرسان، شاخه ای جدید از دانش حسابداری بنام حسابداری دادگاهی بوجود آمده است. حسابداری دادگاهی دارای نقشی دوگانه است به این معنی که هم می تواند عاملی بازدارنده در وقوع اعمال متقلبانه باشد و هم می تواند در کشف و پیشگیری تقلب، نقش پررنگی داشته باشد (چالاکی و قادری، ۱۳۹۴:۵۶).

نقش کارشناسان رسمی دادگستری و قوه قضاییه را در رسیدگی به مناقشات و دعاوی مالی نمی توان انکار کرد. اما واقعیت اینست که پرورش و بکارگیری حسابداران دادگاهی در نظام حقوقی ایران در قالب یک رشته مجزا می تواند به رعایت هر چه بیشتر انصاف در رسیدگی به جرائم و دعاوی مالی و اقتصادی و در نهایت حفظ حقوق مردم کمک شایانی کند. مشکل اصلی اینست که کارشناسان رسمی یاد شده در حال حاضر با اخذ مدرک عمومی حسابداری، پذیرش در آزمون دوره ای مربوطه و گذراندن یک دوره مختصر کارآموزی، امکان رسیدگی به پرونده ها را در قالب یک فعالیت پاره وقت انجام می دهند. آنها دوره های آموزشی با محتوای تخصصی برای اینکار نمیگذرانند (رحمانی و غلامزاده لداری، ۱۳۹۰: ۶۸). بنابراین در صورت استفاده از حسابداران دادگاهی در نظام حقوقی شاهد رعایت هر چه بیشتر انصاف و رفع بهتر و موثرتر دعاوی حقوقی خواهیم بود. اما باید به این مسئله توجه داشت که حسابداری دادگاهی یک رشته کاملا تخصصی است، بطوری که حسابداران دادگاهی مهارت ها و تخصص هایی فراتر از یک حسابدار و یا یک حسابرس باید داشته باشند. براین اساس بکارگیری این نیرو متخصص، قبل از هر چیز منوط به آموزش و پرورش نیروهایی با تخصص حسابداری دادگاهی است. اولین بار در سال ۲۰۰۳ دانشگاه فلوریدا آتلانتیک با ایجاد یک برنامه کارشناسی ارشد در حسابداری دادگاهی، یک رویکرد نوآورانه را برای آموزش حسابداری آغاز کرد. امروزه در بسیاری از دانشگاه های معتبر دنیا (نظیر دانشگاه کالیفرنیا، موسسه تکنولوژی ماساچوست^۱ دانشگاه نوتردام^۲ و ...) دوره های تخصصی حسابداری دادگاهی عرضه می گردد.

انتظار می رود تقاضا برای حسابداری دادگاهی و علاقه به آن روز به روز افزایش یابد. و نقش بالقوه حسابداران دادگاهی ذی صلاح در سالم سازی هر چه بیشتر فضای اقتصادی و ارتقای عدالت، بیش از پیش محقق شود. با این آرزوی دست یافتنی در این پژوهش به بررسی دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی می پردازیم. این مقاله در چهار بخش تنظیم شده است؛ در بخش اول کلیات پژوهش، ادبیات و پیشینه های داخلی و خارجی پژوهش بیان شده است. در بخش دوم در خصوص روش شناسی پژوهش و نحوه

1. Massachusetts

2. Notre dame

گردآوری داده‌ها به تفصیل سخن به میان آمده است. در بخش سوم نتایج تحقیق مورد تحلیل قرار گرفته و نهایتاً در بخش چهارم به بحث و بررسی پیرامون یافته‌های پژوهش، نتیجه‌گیری و پیشنهادات پرداخته شده است.

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

حسابداری دادگاهی که به آن حسابداری جنایی، حسابداری قضایی یا حسابداری قانونی نیز می‌گویند، بعنوان حرفه‌ای تعریف شده است که از حسابرسی و مهارت‌های بازرسی برای بررسی و تهیه گزارش‌های مالی برای دادگاه استفاده می‌کند (دریر، ۲۰۱۴: ۳۵). بعبارت دیگر حسابداری دادگاهی علم گردآوری اطلاعات دادگاه پسند است (حسابرس، مصاحبه با سعادتیان فریور، ۱۴۰۰: ۱۰). حسابداری دادگاهی یا حسابداری قانونی، دانشی است که زمینه‌ساز پیدایش قوانین و مقررات حاکم بر دنیای تجارت، برای جلوگیری از جرائم و تقلبات و برخورد با متخلفین است. می‌توان بیان داشت که حسابداری دادگاهی در ایران مفهوم جدیدی است که از طریق کتاب حسابرسی تقلبات و کارشناس مالی (حسابداری) دادگاهی (نشریه ۱۸۸ سازمان حسابرسی) که توسط مرحوم حبیب‌اله تیموری ماسوله ترجمه شده بود، وارد ادبیات حسابداری ایران شد (رحمانی، رجب‌دری و روستامیمندی، ۱۳۹۴: ۷۴).

حسابداری دادگاهی، فعالیتی اجتماعی و حرفه‌ایست، ترکیبی از حسابداری، حسابرسی، قانون و ارزش‌ها و عملکردهای خاص آنهاست. حوزه فعالیت حسابداری دادگاهی بعلاوه تنوع مسائل مورد رسیدگی برای ارائه خدمات بسیار گسترده است. امروزه کاربرد حسابداری دادگاهی را می‌توان در کشف جرائم اقتصادی نظیر تقلب و کلاهبرداری در بانک‌ها و بیمه‌ها، کشف پولشویی و اختلاس در سازمان‌ها، فرار از پرداخت مالیات، تجزیه و تحلیل ریسک ورشکستگی، کشف جرائم سایبری و کامپیوتری (نظیر کلاهبرداری در کارت‌های اعتباری، اخاذی آنلاین، سرقت هویت، سرقت حریم خصوصی کامپیوتر و حقوق مالکیت معنوی)، تعیین خسارات در دعوای حقوقی و نیز مشاوره در زمینه حل اختلاف طلاق مشاهده نمود (دیانتی دیلمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۵۱).

اهمیت موضوع و مفهوم حسابداری دادگاهی در زمینه پیشگیری و کشف جرائم و ضرورت آموزش آن در دانشگاه ها در چند دهه اخیر بشدت احساس شده است. ارائه آموزش های لازم به منظور تبدیل شدن به یک حسابدار دادگاهی امری ضروری است. اکنون در بسیاری از دانشگاه ها برنامه های درسی حسابداری دادگاهی ارائه می شود. اکثر کالج ها حداقل یک دوره حرفه ای حسابداری دادگاهی را ارائه می دهند. لذا ضروری است؛ رشته تخصصی حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی ایران به منظور افزایش شناخت دانشجویان نسبت به این حرفه، وظایف حسابداران دادگاهی و آموزش دانش و مهارت های لازم جهت پیشگیری و کشف جرائم اقتصادی نظیر تقلب، پولشویی، ورشکستگی و ارتقای عدالت راه اندازی شود.

در ادامه این بخش از پژوهش به بررسی اجمالی مطالب زیر می پردازیم:

- ۱- حسابداری دادگاهی در گذر زمان: ادبیات و پیشینه حسابداری دادگاهی و سیر تکاملی آن شامل تغییرات شغلی، قانون گذاری، توسعه فناوری، تغییرات اجتماعی و تغییرات اقتصادی)
- ۲- حسابداری دادگاهی در عمل (نمونه های واقعی از حضور و عملکرد حسابداران دادگاهی)
- ۳- آینده حسابداری دادگاهی

حسابداری دادگاهی در گذر زمان

اگرچه اکثر مردم تصور می کنند که حسابداری دادگاهی یک مفهوم یا تخصص جدید در حسابداری است، اما پیشینه آن را می توان به مصر باستان نسبت داد (۳۳۰۰ سال قبل از میلاد مسیح) که در آن کاتبان فهرستی از دارایی های فراغنه (طلا، غلات و...) را به منظور جلوگیری و کشف تقلب تهیه می کردند. آنچه کاتبان در آن زمان انجام می دادند، چیزی فراتر از ارزیابی محض و حسابرسی صرف بود. آنها هرگونه سوء ظن و تردید به تقلب را بررسی و سپس به پادشاه گزارش می کردند (فخاری و اسکو، ۱۳۹۶: ۵۴). همچنین شواهدی مربوط به ۳۴۱ سال قبل از میلاد در هند وجود دارد که نشان می دهد، بیش از ۴۰ روش اختلاس و تقلب شناسایی شده در اختیار بازرسان قرار می گرفته تا بعنوان چراغ راه بازرسان در کشف تقلب مورد استفاده قرار گیرد (چالاکی و قادری، ۱۳۹۴: ۵۷). اگرچه پیشینه ظهور حرفه حسابداری دادگاهی به شکل رایج امروز در بین

کشورهای مختلف متفاوت است، اما معمولاً این پیشینه به دهه های ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۰ باز می گردد (جلالی کاسب و نهرماهود، ۱۴۰۰:۱۵۷).

حسابداری دادگاهی همانند بسیاری از مشاغل دیگر در گذر زمان تکامل یافته است. این حرفه تحت تاثیر تغییراتی در حوزه های شغلی، قانون گذاری، توسعه فناوری، تغییرات اجتماعی و اقتصادی قرار گرفته است. در ادامه بصورت مختصر به تشریح هر یک از این تغییرات پرداخته میشود:

تغییرات شغلی: پرورش حسابداران دادگاهی یک پدیده جدید است. در گذشته این کارشناسان از راه تجربه شغلی، آموزش می دیدند؛ اما امروزه دانشگاه ها و سایر موسسات آموزشی دانشجویانی را در این رشته جذب می کنند و از راه آموزش های تخصصی به تربیت متخصصان این حوزه می پردازند. بررسی تحقیقات انجام شده توسط رضایی، لندر و راینشتاین^۱ (۱۹۹۶) نشان می دهد که در سال ۱۹۹۶ تنها ۴ دانشگاه در آمریکا مباحث حسابداری دادگاهی را در برنامه درسی پوشش دادند. و در سال ۱۹۹۹ تحقیقات انجام شده توسط باخوف و اسپرایدر^۲ (۲۰۰۰) نشان می دهد؛ ۱۳ دانشگاه دوره خاص حسابداری دادگاهی را آموزش می دهند (قربانی، ۱۳۹۷:۱۲). اما در حال حاضر بیش از ۴۰۰ دانشگاه این رشته را در مقاطع مختلف خود در پاسخ به "نیاز بی سابقه برای آموزش حسابداری دادگاهی و بررسی تقلب در سطح دانشگاه" راه اندازی کرده اند و روز به روز هم بر تعدادشان افزوده می شود (دیانتی دیلمی و همکاران، ۱۳۹۷:۹۵).

قانون گذاری: قانون ساربنز آکسلی^۳ در سال ۲۰۰۲ یکی از بزرگترین تحولات را در تاریخ حسابداری دادگاهی پدید آورد. هدف این قانون، تاثیر گذاری بر حسابرسان داخلی و مدیران سازمان ها بود. این قانون بطور موفقیت آمیزی مسئولیت حسابرسان را در رابطه با پیشگیری و کشف تقلب در صورت های مالی و همچنین تفکیک وظایف مدیر اجرایی شرکت ها از مدیر مالی را افزایش داد. اما رسوایی های حسابداری که پس از تصویب قانون ساربنز آکسلی رخ داده است؛ نشان می دهد، افزایش مسئولیت حسابرسان بدون آموزش های مناسب در حسابداری دادگاهی هیچ کمکی به حل این مسئله نخواهد کرد (فخاری و اسکو، ۱۳۹۶:۴۹). بنابراین قانون ساربنز آکسلی فرصت های

1. Rezaee, Lander & Reinstein

2. Buckhoff & Schrader.

3. Sarbanes Oxley

جدیدی را برای حسابداران دادگاهی فراهم آورد. بطوری که از حسابداران دادگاهی برای کشف تعمدی یا سهوی بودن گزارشات مالی استفاده می شد. در سال ۲۰۱۱ کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا قانون داد - فرانک را منتشر کرد. این قانون بیان میدارد، اگر فردی اطلاعاتی ارائه دهد که منجر به کشف جرم مالی شود و در دادگاه به مجازات های مالی بیش از یک میلیون دلار فرد مجرم بینجامد، شخص مخبر پاداش نقدی بین ۱۰ تا ۳۰ درصد مبلغ فساد مالی گزارش شده، دریافت می نماید. قانون فرانک، یک عامل انگیزشی برای افراد است تا ضمن رعایت موازین اخلاقی به فعالیت های متقالبانه درون سازمان خود بی توجه نباشند. نهایتاً این قوانین تقاضا برای کار حسابداران دادگاهی را افزایش داد (دیانتی دیلمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۸).

توسعه فناوری (پیشرفت تکنولوژی): طی ده تا پانزده سال اخیر رشته حسابداری دادگاهی در راستای موثرتر شدن، توسعه پیدا کرده است. در پژوهشی که دوشی و ماهاجان^۱ (حسابداران دادگاهی موسسه حسابرسی دیلویت^۲) در هند انجام داده اند؛ چنین اظهار کردند: "پیش تر (در گذشته) رسیدگی و بررسی ها به دفاتر و اسناد مالی محدود بود؛ اما امروزه عامل مهمی برای گردآوری اطلاعات وجود دارد. یکی از دلایلی که گردآوری اطلاعات را پیش از پیش مهم تر کرده، توسعه فناوریست". امروزه توسعه فناوری انجام جرائم و تقلبات را راحت کرده است. بنابراین باید حسابداران دادگاهی از فناوری های لازم برای مبارزه با آنها استفاده کنند.

تغییرات اجتماعی: تقلب اشکال مختلفی نظیر تقلب در صورت های مالی (گزارشگیری مالی متقالبانه) و سوء استفاده از دارایی ها، فساد مالی، رشوه، اختلاس و... دارد. هر شکل از تقلب به مهارتی ویژه ای برای کشف و پیشگیری نیاز دارد. همچنین شرایط اجتماعی و جامعه نیز روش ارتکاب آن را تغییر داده و بر فرآیند حسابداری دادگاهی نیز تاثیر گذاشته است. ارتکاب به تقلب هر ساله رو به افزایش است؛ بنابراین تقاضا برای حسابداران دادگاهی نیز در حال افزایش است.

تغییرات اقتصادی: حسابداری در محیط معنا پیدا می کند؛ و از آنجا که محیط همواره در حال تغییر است، حسابداری نیز در حال تغییر است. انتظار می رود در شرایط سخت اقتصادی، وقوع جرائم

1. Ankit Doshi & Rohit Mahajan

2. Deloitte

و تقلبات افزایش یابد؛ بعنوان مثال در شرایط سخت اقتصادی احتمال ارتکاب به تقلب در کارمندان افزایش می یابد، زیرا وقتی شرایط اقتصادی برای کارمندان دشوار باشد، آنان انگیزه بروز رفتارهای متقلبانه را بیشتر خواهند داشت. رکود اقتصادی نیز یکی از عوامل افزایش تقاضا برای حسابداران دادگاهی است. هر ۳ تا ۵ سال یک رکود اقتصادی در اقتصاد وجود دارد. این امر منجر به فشار (انگیزه - ضلع سوم مثلث تقلب) برای انجام جرائم و تقلبات، پنهان کردن عملکرد منفی و ناخوشایند از سرمایه گذاران می شود. حسابداران دادگاهی می دانند که در شرایط اقتصادی دشوار، باید توجه بیشتری به جزئیات داشته باشند؛ زیرا احتمال کشف جرائم و تقلبات نسبت به شرایط عادی بیشتر خواهد بود (دریر، ۲۰۱۴: ۳۹).

حسابداری دادگاهی در عمل

پرونده آل کاپون^۱ یکی از معروفترین موارد حسابداری دادگاهیست. در سال ۱۹۳۱ تیم حسابداری دادگاهی اطلاعاتی انکارناپذیر را درباره او گردآوری کرده بودند. وی با ناکام ماندن در اثبات ادعای خود درباره میزان کل سود نسبت به مالیات توجه آنان را به خود جلب کرد. از دیگر موارد موفق عملکرد حسابداری دادگاهی می توان به استفاده از خدمات آنان بعنوان شاهدان آگاه در پرونده ورشکستگی شهردار سفتن^۲ در سال ۱۸۱۷ اشاره کرد. در دهه ۱۹۶۰ پلیس فدرال آمریکا بیش از ۷۰۰ حسابدار دادگاهی را جهت بررسی پرونده های تقلبات مالی، جرائم اینترنتی، پولشویی و بسیاری از جرائم مالی دیگر استخدام کرد. در اوایل هزاره سوم میلادی رسوایی بزرگ شرکت آنرون، طوفانی را در دنیای حسابداری به پا کرد. آنرون برای حفظ نرخ رشد خود، اقدام به دریافت وام های کلان کرده بود و در سال های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۰ رشد خوبی را تجربه کرد. در اواخر سال ۲۰۰۱ کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا شروع به بازرسی از شرکای آنرون کرد؛ بطوری که مشخص شد آنها شش میلیارد دلار بدهکار هستند. این رسوایی پای حسابداران دادگاهی را به این موضوع باز کرد. و نهایتاً ضرورت حضور حسابداران دادگاهی را با الزامات قانون ساربنز آکسلی پررنگتر نمود. یکی

1. Al Capone

2. Sefton

دیگر از جایگاه هایی که رد پای حسابداران دادگاهی در آن دیده می شود، مسائل خانوادگی است. بعنوان مثال در پرونده طلاق پل مک کارتی^۱ (خواننده و آهنگساز معروف انگلیسی) در سال ۲۰۰۸ از حسابداران دادگاهی خواسته شد، میزان ثروت واقعی وی را بررسی کنند. تیمی از حسابداران دادگاهی مبلغ پولی را در حساب بانکی سوئیس وی در صندوق امانات ردیابی کردند (دربر ۳۶:۲۰۱۴). مهارت های تخصصی حسابداران دادگاهی در جمع آوری و تحلیل بی طرفانه شواهد در بسیاری از موقعیت ها ارزشمند است. و استفاده از حسابداران دادگاهی، می تواند از بروز فاجعه جلوگیری کند. از جمله این موارد می توان به کلیدهای احتراق شرکت جنرال موتورز، کیسه هوای شرکت تاکاتا اشاره نمود (شاپیرو^۲، ۲۰۱۵؛ حسابرس، ۱۴۰۰: ۶۷).

آینده حسابداری دادگاهی

هدف اصلی حرفه حسابداری دادگاهی، حمایت از مردم، سازمان ها و دولت در طول یکی از چالش برانگیزترین زمانهاست. طی سال های گذشته نیاز به حسابداران دادگاهی، خدمات حسابداری دادگاهی و آموزش حسابداری دادگاهی افزایش یافته است. امروزه حسابداری دادگاهی یک حرفه قدرتمند و بطور کامل شکل گرفته است که با تغییر و پیشرفت تکنولوژی دنیای کسب و کار، در سطح بین المللی، پیشرفت کرده است (مجله CPA^۳، حسابرس، ۱۴۰۰: ۴۳).

ارنست پاتریک اسمیت^۴، حسابدار دادگاهی در نیویورک بیان می کند: کنترل های داخلی قوی در صدر نگرانی های سازمان ها در سال ۲۰۲۳ خواهد بود و این عوامل نیاز به تخصص حسابداری دادگاهی را افزایش می دهند. جان تیلور^۵، حسابدار رسمی انجمن بین المللی حسابداران حرفه ای در هیوستون اظهار میدارد: سال ۲۰۲۳ سال تحول بسیاری از برنامه های درسی حسابداری کالج و دانشگاهی خواهد بود. از جمله حوزه هایی که اساتید بر آن تمرکز بیشتری خواهند داشت، تجزیه و تحلیل داده ها، امنیت سایبری، مدیریت ریسک و حسابداری دادگاهی است (انجمن حسابداران رسمی آمریکا، ۲۰۲۳، جامعه حسابداران رسمی ایران، ۱۴۰۱: ۳).

1. Paul Mc Carthy
2. David M. Shapiro
3. CPAJournal.com, March, 2020
4. Ernest Patrick Smith
5. John Taylor

حرفه حسابداری دادگاهی بدلیل داشتن آینده کاری درخشان یکی از پرطرفدارترین، پرتقاضاترین و پردرآمدترین مشاغل رشته حسابداری در جهان محسوب می شود. امروزه در جهان تقاضا برای جذب دانشجویان حسابداری که تخصص لازم در زمینه تقلب و حسابداری دادگاهی را دارند، دائما رو به افزایش است (رضایی، کرامبلی و المور، ۲۰۰۴:۲۳). در خارج از کشور این موضوع به یک فرصت عالی برای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی تبدیل شده که برنامه ای برای تدریس این مباحث دارند. طبق گزارش انجمن بازرسی پرونده های کلاهبرداری در ایالات متحده طی سال ۲۰۲۲ درآمد سالیانه حسابداران دادگاهی بالغ بر ۱۰۰ هزار دلار می باشد. این عوامل باعث شدند که حسابداری دادگاهی جزو ۲۰ شغل برتر حسابداری که دارای آینده ای درخشان است، شناخته شود (دیانتی و همکاران، ۱۳۹۷:۹۵). از طرفی حسابداری دادگاهی می تواند برای سهامداران و سرمایه گذاران با ارزش باشد زیرا به کاهش خطر تقلب و کلاهبرداری و پیشگیری از آن کمک می نماید. بنابراین آموزش حسابداری دادگاهی می تواند برای دانشجویان و حرفه حسابداری، دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی، جامعه تجاری و عموم مردم سودمند باشد.

حسابداری دادگاهی حوزه ای نوین در حسابداریست، به همین دلیل بخش عمده ای از مطالعات انجام شده در این حوزه به معرفی حسابداری دادگاهی، دلایل پیدایش و مهارت های مورد نیاز برای حسابداران دادگاهی پرداخته شده است؛ در این قسمت از پژوهش به بیان اجمالی برخی از پیشنه های خارجی و داخلی در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها می پردازیم: رضایی و برتون^۱ (۱۹۹۷) دیدگاه دانشگاهیان و بازرسان رسمی تقلب را در مورد آموزش حسابداری دادگاهی در آمریکا مورد بررسی قرار دادند. رضایی و همکاران (۲۰۰۴) طی پژوهشی به بررسی اهمیت و ارزشمندی آموزش حسابداری دادگاهی از دیدگاه دانشگاهیان و شاغلان حرفه در آمریکا پرداختند. و مواردی از جمله: ۱- ارائه آموزش راه های جلوگیری از تقلب، ۲- بررسی روش های تحقیق و تشخیص تقلب و پیشگیری از آن و ۳- بدست آوردن بینش در پیشگیری از تقلب و شناسایی راه های اضافه کردن به سرفصل دروس حسابداری لازم دانسته اند. انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان "ویژگی ها و مهارت های مورد نیاز حسابداران دادگاهی"

به تحلیل نتایج نظرسنجی از وکلای دادگستری، حسابداران رسمی و دانشگاهیان فعال در زمینه کارشناسی دادگاهی پرداختند. نتایج پژوهش انجمن نشان می دهد؛ از دیدگاه هر سه گروه از پاسخگویان مهارت تجزیه و تحلیل و تفسیر صورت های مالی، شناخت شیوه های تقلب و توانایی کشف و تحلیل نتایج آن، ارتباطات کلامی، مهارت حسابرسی از مهمترین مهارت های حیاتی حسابداران دادگاهی میباشد. هدایت و صدیق^۱ (۲۰۱۴) با انجام پژوهشی در بحرین ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی را از دید شاغلان حرفه مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آنها نشان می دهد؛ اکثر پاسخگویان با حسابداری دادگاهی و مزایای ناشی از آن آشنا هستند و پیشنهاد کردند که موضوعات حسابداری دادگاهی باید در برنامه درسی دانشگاه های بحرین حداقل بصورت یک واحد درسی در مقطع کارشناسی ارشد آموزش داده شود. صالح و آب عزیز^۲ (۲۰۱۴) طی پژوهشی به رتبه بندی صفات، مهارت ها و ارزشهای اخلاقی اسلامی حسابداران دادگاهی در کشور مالزی از دیدگاه حرفه حسابداری، دانشگاهیان و حوزه حقوقی پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان می دهد، اکثر پاسخگویان از بعد مهارت پیشرفته؛ مهارت کشف تقلب، تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی و از بعد اخلاقی؛ امانت داری، نظم و انضباط، پاسخ گویی و داشتن صداقت را مهمترین شاخص ها برای حسابداران دادگاهی برشمردند. رضایی، مایکل و دنیل^۳ (۲۰۱۴) در پژوهش خود به بررسی آموزش حسابداری قضایی در کشور چین پرداختند. ایفدپو^۴ (۲۰۱۶) با انجام مطالعه ای، نیاز به تغییر پارادایم به حسابداری دادگاهی برای کاهش تقلب در صورت های مالی را از دیدگاه حسابرسان داخلی، حسابداران دادگاهی و دانشگاهیان رشته حسابداری مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان میدهد؛ حسابرسان نمی توانند مانع از وقوع تقلب یا پیشگیری از تقلب در صورت های مالی شوند. آنها نه آموزش های لازم را دیده اند و نه تعهدی برای انجام اینکار دارند. نتایج پژوهش هربرت، تسگبا و اونیلو^۵ (۲۰۱۷)؛ کرامر، سدا و بوباشف^۶ (۲۰۱۷) در کشورهای نیجریه و آمریکا نشان داد، در حالی

1. Hidayat & Sadiq
2. Salleh & Ab Aziz
3. Rezaee, Michael & Daniel
4. Ifedapo
5. Herbert, Tsegba & Onyilo
6. Kramer, Seda, & Bobashev

که هر دو گروه از پاسخ گویان با افزایش تقاضای آتی برای خدمات حسابداری دادگاهی موافق بودند؛ آموزش حسابداری دادگاهی را بصورت واحد درسی مجزا در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد ترجیح دادند. رتنصری و بندارا^۱ (۲۰۱۸) دیدگاه های حسابداران رسمی در رابطه با آموزش حسابداری دادگاهی در کشور سریلانکا را مورد بررسی قرار دادند. بهوانی و مهتا^۲ (۲۰۱۸) طی پژوهشی اهمیت آموزش حسابداری دادگاهی را در برنامه درسی دانشگاه های امارت متحده عربی مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آنها نشان می دهد، تعداد اندکی از دانشگاه های امارات متحده عربی درس حسابداری قضایی را در سطح کارشناسی و کارشناسی ارشد در رشته های مربوطه گنجانده اند. عبدل باتن^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی اهمیت آموزش حسابداری دادگاهی در بنگلادش از دیدگاه اساتید دانشگاهی می پردازد. یافته های پژوهش ایشان نشان میدهد، اساتید دانشگاهی درباره اهمیت و اضافه نمودن آموزش حسابداری دادگاهی در برنامه درسی حسابداری دانشگاه های بنگلادش اتفاق نظر دارند. همچنین پیشنهاد میکنند، یادگیری مشارکتی در رشته های مرتبطی همچون جرم شناسی، جامعه شناسی، روانشناسی، حقوق و علوم کامپیوتر، یکی از بهترین راه ها برای افزایش درک دانشجویان از حسابداری دادگاهیست. ساناد و السرتاوی^۴ (۲۰۲۱) در پژوهش خود تحت عنوان "تقلب در صورت های مالی و داده کاوی" دریافتند که آموزش حسابداری دادگاهی میتواند مزایای برای دانشجویان به ارمغان بیاورد. الشورافات، عبدالشیل و منصور^۵ (۲۰۲۲) به بررسی، ایجاد درک و بینش نسبت به نقاط قوت و ضعف آموزش و حرفه حسابداری دادگاهی در استرالیا می پردازد. نتایج پژوهش آنها نشان میدهد: نقاط قوت حسابداری دادگاهی عبارتند از: مزایای آموزش برای دانشجویان و متخصصان حسابداری، ارزش حرفه، نیاز چشمگیر و افزایش تقاضا، کانال های شغلی جدید و کاهش کلاهبرداریست و عوامل ضعف حسابداری دادگاهی عبارتند از: عدم وجود مقررات، عدم کنترل بر ورود به حرفه، عدم توافق بر چگونگی آموزش حسابداری

1. Rethnasiri & Bandara

2. Bhavani & Mehta

3. Abdul Button

4. Sanad & Al Sartawi

5. Alshurafat, Abdullshbail and Mansor

دادگاهی، عدم وجود مجلات تحقیقاتی تخصصی، تصور غلط از هدف ذاتی آن، عدم وجود متخصصان و مربیان واجد شرایط و عدم شناخت عمومی و شهرت شغلی می باشد. الشیبیل، الشورفات، طاها و الشیبیل^۱ (۲۰۲۳) به بررسی مطالعات آکادمیک منتشر شده در مورد حرفه حسابداری دادگاهی با هدف ارائه یک دیدگاه جامع از آنچه حسابداری دادگاهیست، می پردازد. نتایج پژوهش آنها حاکی از آنست که دانشجویان حسابداری دادگاهی برای برتری در زمینه خود به مهارت ها و دانش خاصی نیاز دارند. آنها برای تجزیه و تحلیل تراکنش های مالی و شناسایی فعالیت های متقابلانه بالقوه باید پایه ای قوی در اصول حسابداری، روش های حسابرسی، تحلیل مالی و تکنیک های تحقیق داشته باشند. رحمانی و غلامزاده لداری (۱۳۹۰) با معرفی حسابداری دادگاهی و تبیین ارزش و جایگاه حرفه ای آن، به جای خالی آموزش حسابداری دادگاهی در ایران اشاره کردند. برزگری خانقاه، مروتی شریف آبادی و صحت (۱۳۹۶) در پژوهشی عوامل شخصیتی، مهارتی و اخلاقی، که به افزایش سطح کارایی و بهره وری حسابداران دادگاهی کمک می کند را با استفاده از تکنیک تاپسیس از دیدگاه خبرگان حرفه حسابداری، دانشگاهیان، حوزه حقوقی و قضایی شناسایی و رتبه بندی می کنند. این عوامل عبارتند از پاسخ گو بودن از بعد صفات ضروری و مهارت حسابرسی و تجزیه و تحلیل و تفسیر صورت های مالی از بعد مهارت های اولیه و پیشرفته همچنین عدالت و توازن از بعد ارزش های اخلاقی می باشند. دیانتی دیلمی و همکاران (۱۳۹۷) طی پژوهشی برنامه درسی ۳۲ واحدی را برای ایجاد رشته حسابداری دادگاهی در مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه ها ارائه دادند. سلیمانی امیری و بابایی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان "آموزش حسابداری دادگاهی در برنامه درسی در دانشگاه : دیدگاه دانشگاهیان و شاغلان حرفه" انجام دادند. نتایج پژوهش آنها نشان می دهد؛ اکثریت پاسخ گویان با نقش حسابداران دادگاهی آشنا هستند و استفاده از خدمات آنها را در بخش عمومی کشور ضروری میدانند. مجبوری یزدی، سلطانی و حجازی (۱۴۰۱) در پژوهش خود به شناسایی عوامل موثر و یافتن راهبردهایی برای کشف تقلب توسط حسابداران دادگاهی در ایران می پردازند.

هدف پژوهش حاضر "بررسی دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی" در دانشگاه ها جهت ارتقای عدالت و بهبود کیفیت سیستم

آموزشی کشور می باشد. بدین منظور سوالاتی به شرح زیر در ارتباط با موضوع پژوهش مطرح گردید:

سوال اول: میزان آشنایی دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی چگونه است؟

سوال دوم: ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان چیست؟

سوال سوم: مقطع پیشنهادی جهت آموزش حسابداری دادگاهی از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان چیست؟

سوال چهارم: آموزش حسابداری دادگاهی از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان به چه صورت انجام پذیرد؟

سوال پنجم: مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه استان کرمان چیست؟

سوال ششم: مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی از دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه کرمان چیست؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس هدف کاربردی و بر اساس ماهیت و روش گردآوری داده ها، توصیفی از شاخه پیمایشی است. به منظور جمع آوری داده ها، در بخش نظری پژوهش حاضر از روش کتابخانه ای و در بخش میدانی از پرسشنامه استفاده شده است. در روش کتابخانه ای با استفاده از مقالات، نشریات، پایان نامه ها و منابع علمی مختلف، تحقیقات و نظریه های مربوط به موضوع پژوهش مطالعه و بررسی گردید و در روش میدانی بوسیله ابزار پرسشنامه، اطلاعات مورد نیاز برای بررسی موضوع پژوهش، گردآوری و استخراج شد. در این پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته است که با الگوگیری از پژوهش های پیشین و بهره گیری از نظریات اساتید دانشگاهی طراحی گردید. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان (از نوع دولتی، آزاد، پیام نور و غیرانتفاعی) در رشته حسابداری با تمامی گرایش های مربوطه است. با توجه به اینکه

دسترسی به کل دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان با پراکندگی های مختلف، سخت و تا حدودی غیر ممکن است؛ در این پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شد. از طرفی باتوجه به نامحدود بودن جامعه آماری به منظور محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران با دقت برآورد ۵ درصد استفاده و حداقل حجم نمونه آماری ۶۸۴ نفر برآورد گردید.

در این پژوهش از دو شیوه جمع آوری حضوری و مجازی برای دریافت پرسشنامه ها استفاده شد. در شیوه حضوری با مراجعه به دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان کرمان، پرسشنامه کاغذی در اختیار دانشجویان و اساتید رشته حسابداری با تمامی گرایش های مربوطه قرار گرفت. در شیوه مجازی نیز فایل ورد پرسشنامه و لینک پرسشنامه آنلاین از طریق ایمیل، پیامک، پیام رسان مجازی (واتس آپ) جهت پاسخ گوینان ارسال گردید. با توجه به احتمال عدم دریافت و عدم تکمیل همه پرسشنامه های توزیع و ارسال شده، هزار نسخه پرسشنامه کاغذی و ۲۰۰ لینک پرسشنامه آنلاین در پاییز ۱۴۰۲ توزیع و ارسال گردید و از میان ۱۲۰۰ پرسشنامه کاغذی و آنلاین توزیع شده، تعداد ۲۹۹ پرسشنامه کاغذی سفید باز گردانده شد یا بعلت نقص زیاد در تکمیل کنار گذاشته شد و تعداد ۱۵۰ پرسشنامه آنلاین رویت شد اما بصورت کامل پاسخ داده نشد. نهایتاً تعداد پرسشنامه های تکمیل شده قابل استفاده (قابل ارزیابی) به ۷۵۱ نسخه رسید که از این تعداد ۵۲ پرسشنامه مربوط به اساتید دانشگاه های استان کرمان و ۶۹۹ پرسشنامه مربوط به دانشجویان میباشد.

در پژوهش حاضر جهت اطمینان از روایی پرسشنامه از روایی محتوایی استفاده شده است. روایی محتوایی زمانی حاصل می شود که پرسش های مطرح شده در پژوهش بطور منطقی با موضوع یا هدف پژوهش مرتبط باشد. بدین منظور پرسشنامه اولیه در اختیار ۱۰ نفر از اساتید دانشگاه های استان کرمان قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحیات پیشنهادی و تایید اعتبار پرسشنامه توسط اساتید دانشگاهی و حرفه‌ای، پرسشنامه نهایی تدوین گردید. برای سنجش ضریب پایایی پرسشنامه در این پژوهش از ضریب آلفای کرونباخ نرم افزار SPSS 26 استفاده شده است. مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای این پژوهش در قالب جدول ۱ برابر با ۰.۸۷۲ است و نشان میدهد پرسشنامه از پایایی خوب و بالایی برخوردار است.

جدول ۱. ضریب آلفای کرونباخ

ضریب آلفا	تعداد سوالات	تعداد	پرسشنامه
۰/۸۷۲	۳۲	۷۵۱	بررسی دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در خصوص ضرورت آموزش حبللری دادگاهی

پس از جمع آوری پرسشنامه ها، داده ها با استفاده از نرم افزار اکسل طبقه بندی و نرم افزار SPSS 26 مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت و برای ارزیابی نتایج از شاخص های آمار توصیفی مانند فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده گردید. و همچنین از آزمون کای دو (Chi _ Square) برای مقایسه دیدگاه های دانشجویان و اساتید و آزمون تی تک نمونه ای (One Sample T-TEST) جهت تایید یا رد کلیه فرضیات پژوهش استفاده شده است.

یافته های پژوهش

اطلاعات جمعیت شناختی این پژوهش اعم از جنسیت، میزان تحصیلات و رتبه دانشگاهی پاسخ گویان با استفاده از شاخص های آمار توصیفی شامل فراوانی و درصد فراوانی تحلیل شده و در قالب جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. اطلاعات جمعیت شناختی دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان

تعداد کل پاسخ گویان : ۷۵۱ نفر							
تعداد اساتید : ۵۲ نفر (۷درصد)				تعداد دانشجویان : ۶۹۹ نفر (۹۳درصد)			
درصد فراوانی	فراوانی	مولفه ها	درصد فراوانی	فراوانی	مولفه ها		
۳۰/۸	۱۶	زن	۷۱/۰	۴۹۶	زن	جنسیت	
۶۹/۲	۳۶	مرد	۲۹/۰	۲۰۳	مرد		
۱۰۰/۰	۵۲	دکتری	۶۳/۸	۴۴۶	کارشناسی	میزان تحصیلات	
			۳۰/۵	۲۱۳	کارشناسی ارشد		
			۵/۷	۴۰	دکتری		
۸۶/۵	۴۵	استادیار	۱۰۰/۰	۶۹۹	دانشجو	رتبه دانشگاهی	
۷/۷	۴	دانشیار					
۵/۸	۳	استاد					
۱۰۰/۰	۵۲	جمع	۱۰۰/۰	۶۹۹	جمع		

سوالات تخصصی پرسشنامه در ارتباط با موضوع پژوهش و به منظور تعیین درجه اهمیت گزینه های اساسی در مورد میزان شناخت دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی، اهمیت و ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها، نحوه تدریس و مقطع پیشنهادی آن، مهارت های فردی و تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی بصورت چند جوابی و چند درجه ای با استفاده از طیف پنج درجه ای لیکرت مطرح گردید. که نتایج آن در قالب جدول ۳ تا جدول ۷ ارائه شده است.

در سوال اول از پاسخ گویان خواسته شد میزان آشنایی شان را نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی با انتخاب یکی از گزینه ها بیان بفرمایند. نتایج آن در قالب جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. میزان آشنایی پاسخ گویان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی

گزینه ها	دانشجویان		اساتید	
	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی	درصد فراوانی
شناختی ندارم	۲۰۹	۲۹/۹	۳	۵/۸
کم	۲۱۴	۳۰/۶	۶	۱۱/۵
متوسط	۲۲۶	۳۲/۳	۲۸	۵۳/۸
زیاد	۵۰	۷/۲	۱۵	۲۸/۸
جمع	۶۹۹	۱۰۰/۰	۵۲	۱۰۰/۰

نتایج پژوهش در قالب جدول ۳ نشان میدهد، میزان آشنایی دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی در سطح متوسط و مطلوبی قرار دارد. نتایج پژوهش هدایت و صدیق (۲۰۱۴) نیز نشان داد اکثر پاسخ گویان بحرینی با حسابداری دادگاهی و مزایای ناشی از آن آشنا هستند. در پژوهش رتنصری و بندارا (۲۰۱۸) میزان آگاهی شاغلان حرفه در کشور سریلانکا از نقش های حسابرسان و حسابداران دادگاهی در سطح متوسط قرار داشت. در پژوهش سلیمانی امیری و بابایی (۱۳۹۹) نیز اکثریت پاسخ گویان با نقش حسابداران دادگاهی و مزایای آموزش آن آشنا هستند و استفاده از خدمات آنها را در بخش عمومی کشور ضروری میدانند.

در سوال دوم از پاسخ گویان خواسته شد اهمیت و ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها را بر روی طیف پنج درجه ای لیکرت (که عدد ۱ بیانگر کمترین اهمیت و عدد ۵ بیانگر بیشترین اهمیت است) نشان دهند. نتایج آن در قالب جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. دیدگاه های پاسخ گویان در خصوص اهمیت و ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در

دانشگاهها

آزمون کای دو	اساتید					دانشجویان					ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی
	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	
۰,۰۶۹	۲	۰,۷۰۰	۴,۵۲	۰	۵۲	۳	۰,۹۱۷	۴,۲۷	۱	۶۹۸	افزایش تعداد جرائم اقتصادی نظیر تقلب، اختلاس، پولشویی، کلاهبرداری و مشکلات شناسایی آنها
۰,۲۲۹	۱	۰,۵۴۱	۴,۵۴	۰	۵۲	۱	۰,۷۶۰	۴,۳۱	۳	۶۹۶	آموزش دانش و مهارت های مورد نیاز دانشجویان جهت پیشگیری، کشف و رسیدگی به جرائم بصورت علمی و عملی و بهبود عملکرد آنها
۰,۱۰۹	۶	۰,۸۳۹	۴,۰۴	۰	۵۲	۲	۰,۷۹۷	۴,۲۹	۷	۶۹۲	افزایش شناخت دانشجویان نسبت به این حرفه و درآمد بالای آن
۰,۷۹۷	۵	۰,۷۸۵	۴,۱۷	۰	۵۲	۴	۰,۷۹۱	۴,۲۶	۱۵	۶۸۴	افزایش کارایی و اثربخشی (کیفیت) سیستم نظام آموزشی
۰,۱۴۳	۷	۰,۸۲۶	۳,۸۵	۰	۵۲	۷	۰,۸۷۵	۴,۰۸	۵	۶۹۴	افزایش علاقه و تقاضا برای حرفه حسابداری دادگاهی یکی از ۲۰ شغل برتر حسابداری در جهان
۰,۲۱۰	۴	۰,۷۵۰	۴,۲۹	۰	۵۲	۶	۰,۸۴۸	۴,۱۵	۴	۶۹۵	آموزش دانشجویان جهت آماده سازی (تربیت) آنها بعنوان مشاوران حقوقی و شاهدان خبره
۰,۷۷۱	۳	۰,۷۰۱	۴,۳۱	۰	۵۲	۵	۰,۸۳۰	۴,۲۱	۴	۶۹۵	افزایش بکارگیری دانش حسابداری دادگاهی و افزایش اعتمادپذیری و اثربخشی آن در بین استفاده کنندگان و عموم مردم

نتایج ارائه شده در قالب جدول ۴ نشان می‌دهد؛ دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان مهمترین مولفه ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها را آموزش دانش و مهارت های مورد نیاز دانشجویان جهت پیشگیری، کشف و رسیدگی به جرائم بصورت علمی و عملی و بهبود عملکرد آنها می دانند. میانگین بالا در تمامی موارد (بیش از ۴) نشان می دهد، سطح بالایی از توافق درخصوص اهمیت و ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه برای هر دو گروه از پاسخ گویان وجود دارد. همچنین نتایج آزمون کای دو برای مقایسه فراوانی دو گروه و مقدار بیشتر از ۰,۰۵ در تمامی موارد نشان می دهد، بین دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در این خصوص تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج پژوهش رضایی و همکاران (۲۰۰۴) نیز نشان داد، هر دو گروه از پاسخ گویان در کشور آمریکا آموزش حسابداری دادگاهی را برای دانشجویان و حرفه حسابداری، جامعه تجاری سودمند دانسته و مواردی از جمله: ۱- ارائه آموزش راه های جلوگیری از تقلب ۲- بررسی روش های تحقیق و تشخیص تقلب و پیشگیری از آن و ۳- بدست آوردن بینش در پیشگیری از تقلب و شناسایی راه های اضافه کردن به سرفصل دروس حسابداری لازم دانستند. سناد و السرطاوی (۲۰۲۱) در پژوهش خود دریافتند، آموزش حسابداری دادگاهی می تواند مزایای برای دانشجویان به ارمغان بیاورد زیرا آنها را قادر می سازد دانش و مهارت های لازم جهت مدیریت کارآمد روش های مصاحبه و افزایش مهارت های تحلیلی بدست آورند. نتایج پژوهش الشورافات و همکاران (۲۰۲۲) نیز نشان می دهد، نقاط قوت حسابداری دادگاهی عبارتند از: مزایای آموزش برای دانشجویان و متخصصان حسابداری، ارزش حرفه، نیاز چشمگیر و افزایش تقاضا، کانال های شغلی جدید و کاهش کلاهبرداری است.

در سوال سوم و چهارم از پاسخ گویان خواسته شد نظراتشان درخصوص مقطع پیشنهادی و نحوه آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها را با انتخاب یکی از گزینه ها بیان بفرمایند. نتایج هر دو سوال در قالب جدول ۵ ادغام و ارائه شده است.

جدول ۵. دیدگاه های پاسخ گویان درخصوص مقطع پیشنهادی و نحوه آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاهها

عنوان	گزینه ها	دانشجویان		اساتید	
		درصد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی
مقطع پیشنهادی	کارشناسی	۲۰۰	۲۸/۶	۱۹	۳۶/۵
	کارشناسی ارشد	۲۲۲	۳۱/۸	۲۰	۳۸/۵
	کارشناسی و کارشناسی ارشد	۱۷۲	۲۴/۶	۱۰	۱۹/۲
	دکتری	۱۰۴	۱۴/۹	۳	۵/۸
	عدم پاسخ	۱	۰/۱	۰	۰
	جمع	۶۹۹	۱۰۰/۰	۵۲	۱۰۰/۰
نحوه آموزش	مباحث حسابداری دادگاهی با دروس حسابداری و حسابرسی فعلی ادغام شود	۱۸۵	۲۶/۵	۵	۹/۶
	مباحث حسابداری دادگاهی بصورت واحد درسی مجزا تدریس شود	۴۷۹	۶۸/۵	۴۷	۹۰/۴
	آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها ضرورتی ندارد	۳۰	۴/۳	۰	۰
	عدم پاسخ	۵	۰/۷	۰	۰
	جمع	۶۹۹	۱۰۰/۰	۵۲	۱۰۰/۰

نتایج پژوهش در قالب جدول ۵ نشان می دهد، دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان با ارائه رشته تخصصی حسابداری دادگاهی بصورت واحد درسی مجزا در مقطع پیشنهادی کارشناسی ارشد جهت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها توافق نظر دارند. نتایج پژوهش رضایی و برتون (۱۹۹۷)؛ هدایت و صدیق (۲۰۱۴) نیز نشان داد؛ اکثریت بازرسان رسمی تقبل در کشور آمریکا و شاغلان حرفه در کشور بحرین با ارائه واحد حسابداری دادگاهی بصورت مجزا در مقطع کارشناسی ارشد توافق نظر دارند. در پژوهش رضایی و همکاران (۲۰۱۴؛ ۲۰۰۴) اکثریت دانشجویان در آمریکا و اکثر پاسخ دهندگان در کشور چین با آموزش حسابداری دادگاهی بصورت تلفیق با دروس حسابداری و حسابرسی در هر دو مقطع کارشناس و کارشناسی ارشد موافق می باشند. در

پژوهش هربرت و همکاران (۲۰۱۷)؛ کرامر و همکاران (۲۰۱۷) اکثریت دانشگاهیان و شاغلان حرفه در کشورهای نیجریه و آمریکا پیشنهاد کرده بودند؛ حسابداری دادگاهی بصورت واحد درسی مجزا در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد ارائه شود.

در سوال چهارم از پاسخ گویان خواسته شد میزان موافقت شان درخصوص مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را بر روی طیف پنج درجه ای لیکرت نشان دهند. نتایج آن در قالب جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶. دیدگاههای پاسخ گویان درخصوص مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی

آزمون کای دو	اساتید					دانشجویان					مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی
	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	
۰/۵۳۲	۵	۰/۷۱۸	۴/۳۸	۰	۵۲	۳	۰/۶۸۱	۴/۵۱	۳	۶۹۶	حفظ آرامش و خونسردی
۰/۸۵۸	۳	۰/۷۰۰	۴/۴۸	۰	۵۲	۶	۰/۷۶۸	۴/۳۶	۴	۶۹۵	جدیت و سرسختی
۰/۹۱۷	۷	۰/۸۱۷	۴/۱۳	۰	۵۲	۸	۰/۸۱۹	۴/۲۱	۶	۶۹۳	خلاقیت و نوآوری
۰/۴۸۶	۴	۰/۶۷۰	۴/۴۶	۰	۵۲	۲	۰/۶۸۲	۴/۵۴	۶	۶۹۳	اعتماد به نفس بالا
۰/۱۸۷	۵	۰/۵۶۵	۴/۳۸	۰	۵۲	۵	۰/۶۲۱	۴/۴۹	۴	۶۹۵	حس کنجکاوی، روحیه کاوشگری
۰/۷۶۸	۲	۰/۵۷۶	۴/۵۴	۰	۵۲	۴	۰/۶۸۶	۴/۵۰	۶	۶۹۳	پاسخ گو بودن
۰/۱۹۰	۶	۰/۸۰۲	۴/۱۵	۰	۵۲	۷	۰/۸۴۱	۴/۳۵	۴	۶۹۵	قابلیت اعتماد و انعطاف پذیری
۰/۰۶۲	۱	۰/۲۶۹	۴/۹۲	۰	۵۲	۱	۰/۴۷۵	۴/۷۵	۰	۶۹۹	پایبندی به اصول اخلاقی نظیر صداقت، درستکاری، رازداری، بیطرفی

نتایج ارائه شده در قالب جدول ۶ نشان می دهد، دانشجویان دانشگاه های استان کرمان مهمترین مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را پایبندی به اصول اخلاقی نظیر صداقت، درستکاری، رازداری، بی طرفی و اعتماد به نفس بالا می دانند و اساتید مهمترین مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را پایبندی به اصول اخلاقی و پاسخ گو بودن پیشنهاد کردند. میانگین

بالا در تمامی موارد (بیش از ۴) نشان می دهد که سطح بالایی از توافق در خصوص مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی برای هر دو گروه از پاسخگویان وجود دارد. همچنین نتایج آزمون کای دو برای مقایسه فراوانی دو گروه و مقدار بیشتر از ۰,۰۵ در تمامی موارد نشان می دهد، بین دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در این خصوص تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج پژوهش صالح و آب عزیز (۲۰۱۴) نیز نشان داد، اکثریت پاسخ گویان در کشور مالزی، امانت داری، نظم و انضباط، پاسخ گویی و داشتن صداقت را مهم ترین شاخص های اخلاقی برای حسابداران دادگاهی برشمردند. همچنین نتایج پژوهش برزگری خانقاه و همکاران (۱۳۹۶) حاکی از اینست که از دیدگاه پاسخ گویان عوامل شخصیتی، مهارتی و اخلاقی که به افزایش سطح کارایی و بهره وری حسابداران دادگاهی کمک می نماید؛ پاسخ گو بودن از بعد صفات ضروری و عدالت و توازن از بعد ارزش های اخلاقی میباشد.

در سوال پایانی از پاسخ گویان خواسته شد میزان موافقت شان در خصوص مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را بر روی طیف پنج درجه ای لیکرت نشان دهند. نتایج آن در قالب جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. دیدگاه های پاسخ گویان در خصوص مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی

آزمون کای دو	اساتید					دانشجویان					مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی
	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	
۰/۱۹۰	۳	۰/۸۰۳	۴/۴۶	۰	۵۲	۲	۰/۶۷۷	۴/۴۹	۶	۶۹۳	دانش وسیعی از حسابداری و حسابرسی (آشنایی کامل با رویه ها و استاندارد های حسابداری و حسابرسی)
۰/۳۶۴	۲	۰/۴۹۱	۴/۶۲	۰	۵۲	۲	۰/۶۶۹	۴/۴۹	۱۰	۶۸۹	توانایی تجزیه و تحلیل اطلاعات و صورت های مالی

آزمون کای دو	اساتید				دانشجویان				مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی		
	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	رتبه	انحراف معیار	میانگین		عدم پاسخ	
۰/۹۴۶	۵	۰/۶۶۷	۴/۴۲	۰	۵۲	۴	۰/۷۲۰	۴/۴۰	۱۱	۶۸۸	توانایی گردآوری اسناد و مدارک لازم
۰/۴۰۵	۷	۰/۷۶۴	۴/۳۵	۰	۵۲	۵	۰/۷۵۴	۴/۳۹	۱۲	۶۸۷	دانش کافی در مورد قوانین قضایی و نظام حقوقی
۰/۱۵۶	۴	۰/۶۳۹	۴/۴۴	۰	۵۲	۳	۰/۷۳۲	۴/۴۵	۱۲	۶۸۷	ارتباطات کلامی برای بیان و ارائه نظر در دادگاه
۰/۱۱۸	۱۱	۰/۹۳۷	۴/۰۴	۱	۵۱	۹	۰/۷۹۰	۴/۲۱	۱۲	۶۸۷	تفکر و اندیشیدن انتقادی
۰/۴۴۸	۶	۰/۶۶۱	۴/۳۸	۰	۵۲	۸	۰/۷۸۸	۴/۲۹	۱۰	۶۸۹	مهارت در برقراری ارتباط با افراد برای انجام مصاحبه و کسب اطلاعات (اعم از شفاهی و کتبی)
۰/۷۵۸	۹	۰/۷۴۴	۴/۲۷	۰	۵۲	۷	۰/۷۲۵	۴/۳۶	۱۰	۶۸۹	توانایی حل مشکلات و مسائل بحرانی
۰/۸۵۶	۱۰	۰/۹۱۳	۴/۱۰	۰	۵۲	۱۰	۰/۸۲۵	۴/۱۵	۱۲	۶۸۷	بهره گیری از دانش راونشناسی برای درک و تحلیل بهتر رویداد مورد بررسی و انگیزه های ناشی از آن
۰/۱۷۸	۸	۰/۷۵۵	۴/۳۱	۰	۵۲	۶	۰/۷۵۸	۴/۳۸	۶	۶۹۳	توانایی کار کردن با فناوری (جستجو اینترنتی و کار کردن با رایانه جهت گردآوری

آزمون کای دو	اساتید					دانشجویان					مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی
	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	رتبه	انحراف معیار	میانگین	عدم پاسخ	تعداد	
											داده ها و اطلاعات - تسلط بر کامپیوتر و نرم افزارهای حسابداری)
۰/۷۴۹	۱	۰/۵۶۱	۴/۶۳	۰	۵۲	۱	۰/۷۱۵	۴/۵۳	۹	۶۹۰	توانایی شناخت شیوه های تقلب و کلاهبرداری، اختلاس و پولشویی

نتایج ارائه شده در قالب جدول ۷ نشان می دهد، دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان مهمترین مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را به ترتیب ۱- توانایی شناخت شیوه های تقلب و کلاهبرداری، اختلاس و پولشویی ۲- توانایی تجزیه و تحلیل اطلاعات و صورت های مالی ۳- دانش وسیعی از حسابداری و حسابرسی می دانند. میانگین بالا در تمامی موارد (بیش از ۴) نشان می دهد، سطح بالایی از توافق در خصوص مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی برای هر دو گروه از پاسخگویان وجود دارد. همچنین نتایج آزمون کای دو برای مقایسه فراوانی دو گروه و مقدار بیشتر از ۰,۰۵ در تمامی موارد نشان می دهد که بین دیدگاه دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان تفاوت معناداری وجود ندارد. شباهت پژوهش حاضر با پژوهش انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۲۰۱۰) در اینست که از دیدگاه هر سه گروه (وکلا، دانشگاهیان و حسابداران رسمی) در کشور آمریکا، مهارت تجزیه و تحلیل و تفسیر صورت های مالی، شناخت شیوه های تقلب و توانایی کشف و تحلیل نتایج آن، ارتباطات کلامی، مهارت حسابرسی از مهمترین مهارت های حیاتی حسابداران دادگاهی می باشد. در پژوهش صالح و آب عزیز (۲۰۱۴) نیز اکثریت پاسخ گویان در کشور مالزی از بعد مهارت پیشرفته مهارت کشف تقلب، تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی را مهمترین شاخص ها برای حسابداران دادگاهی برشمردند. در پژوهش رتنصری و بندارا (۲۰۱۸) حسابداران رسمی سریلانکا معتقدند، حسابداران دادگاهی باید از مهارت های چند

رشته ای (مانند حسابداری، مالیات، حسابرسی، حقوق و فناوری اطلاعات) برخوردار باشند. الشبیل و همکاران (۲۰۲۳) نیز در پژوهش خود دریافتند؛ دانشجویان حسابداری دادگاهی برای برتری در زمینه خود به مهارت ها و دانش خاصی نیاز دارند. آنها برای تجزیه و تحلیل تراکنش های مالی و شناسایی فعالیت های متقالبانه بالقوه باید پایه ای قوی در اصول حسابداری، روش های حسابرسی، تحلیل مالی و تکنیک های تحقیق داشته باشند. در پژوهش برزگری خانقاه و همکاران (۱۳۹۶) از دیدگاه پاسخگویان، مهارت های اولیه و پیشرفته ای که به افزایش سطح کارایی و بهره وری حسابداران دادگاهی کمک می نماید؛ مهارت حسابرسی، تجزیه و تحلیل و تفسیر صورت های مالی می باشد. نتایج خروجی ارائه شده با استفاده از آزمون تی تک نمونه ای (One Sample T-TEST) نرم افزار SPSS 26 در قالب جدول ۸ حاکی از تایید کلیه فرضیه های پژوهش با فاصله اطمینان ۹۵٪ در سطح معناداری ۰,۰۵ میباشد. زیرا در تمامی موارد مقدار سطح معناداری (sig) صفر میباشد که کوچکتر از سطح خطای مورد انتظار ۰,۰۵ است.

جدول ۸. نتایج آزمون تی تک نمونه ای فرضیات پژوهش

متغیر	آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری (sig)	اختلاف میانگین با فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
				حد پایین	حد بالا
میزان آشنایی	-۵۰,۷۲۳	۷۵۰	۰,۰۰۰	-۱,۸۴	-۱,۷۰
اهمیت و ضرورت آموزش	۵۸,۹۷۸	۷۴۹	۰,۰۰۰	۱,۱۸	۱,۲۶
مقطع پیشنهادی	-۲۰,۴۰۹	۷۴۹	۰,۰۰۰	-۰,۸۴	-۰,۶۹
نحوه آموزش	-۶۶,۴۴۳	۷۴۵	۰,۰۰۰	-۱,۲۵	-۱,۱۸
مهارت های فردی	۸۸,۱۱۳	۷۵۰	۰,۰۰۰	۱,۴۲	۱,۴۹
مهارت های تخصصی	۷۸,۰۵۷	۷۴۶	۰,۰۰۰	۱,۳۴	۱,۴۱

بحث و نتیجه گیری

حرفه حسابداری دادگاهی بدلیل داشتن آینده کاری درخشان یکی از پرطرفدارترین، پرتقاضاترین و پردرآمدترین مشاغل رشته حسابداری در جهان محسوب میشود. امروزه در جهان تقاضا برای جذب

دانشجویان حسابداری که تخصص لازم در زمینه تقلب و حسابداری دادگاهی را دارند، دائما رو به افزایش است. در خارج از کشور این موضوع به یک فرصت عالی برای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی تبدیل شده که برنامه ای برای تدریس این مباحث دارند. باتوجه به اینکه میزان آشنایی دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی در سطح متوسط و مطلوبی قرار دارد (فرضیه اول). نتایج پژوهش حاضر حاکی از اینست که مهمترین مولفه ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی ایران، آموزش دانش و مهارت های مورد نیاز دانشجویان جهت پیشگیری، کشف و رسیدگی به جرائم بصورت علمی و عملی و بهبود عملکرد آنهاست (فرضیه دوم). در این راستا ارائه رشته تخصصی حسابداری دادگاهی بصورت مجزا در مقطع پیشنهادی کارشناسی ارشد جهت آموزش و ارتقاء دانش و مهارت های مورد نیاز فارغ التحصیلان حسابداری برای فعالیت در حرفه حسابداری دادگاهی حائز اهمیت است (فرضیه سوم). از طرفی حسابداری دادگاهی می تواند برای شرکت ها، سهامداران، سرمایه گذاران و عموم مردم با ارزش باشد زیرا به کاهش خطر تقلب و کلاهبرداری و پیشگیری از آن و بازگشت اعتماد سرمایه گذاران در بازار سرمایه و حفظ حقوق مردم کمک شایانی می نماید. اما باید به این مسئله توجه داشت که حسابداری دادگاهی یک رشته کاملا تخصصی است، بطوری که حسابداران دادگاهی مهارت ها و تخصص هایی فراتر از یک حسابدار و یا یک حسابرس باید داشته باشند. برای این اساس بکارگیری این نیرو متخصص، قبل از هرچه منوط به آموزش و پرورش نیروهایی با تخصص حسابداری دادگاهیست. لذا مهارت های فردی و تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی جهت فعالیت در حرفه حسابداری دادگاهی حائز اهمیت است (فرضیه چهارم). دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان مهمترین مهارت های فردی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را به ترتیب ۱- پابندی به اصول اخلاقی نظیر صداقت، درستکاری، رازداری، بی طرفی ۲- اعتماد به نفس بالا ۳- پاسخ گو بودن شناسایی کردند. و همچنین مهمترین مهارت های تخصصی مورد نیاز حسابداران دادگاهی را به ترتیب ۱- توانایی شناخت شیوه های تقلب و کلاهبرداری، اختلاس و پولشویی ۲- توانایی تجزیه و تحلیل اطلاعات و صورت های مالی ۳- دانش وسیعی از حسابداری و حسابرسی پیشنهاد کردند.

بنابراین آموزش حسابداری دادگاهی می تواند برای دانشجویان و حرفه حسابداری، دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی، جامعه تجاری و عموم مردم سودمند باشد. در پایان بنظر میرسد کشور ما نیز به تخصص حسابداران دادگاهی بیش از هر زمان دیگری نیاز دارد. امید است در آینده نزدیک در ایران شاهد افزایش بکارگیری دانش حسابداری دادگاهی، راه اندازی رشته تخصصی حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها و آموزش و تربیت دانشجویان متخصص در این زمینه و بهبود عملکرد آنان در پیشگیری و کشف جرائم اقتصادی نظیر تقلب، پولشویی، ورشکستگی، اختلاس و انواع کلاهبرداری به شیوه های علمی و عملی باشیم تا بتوان با اتکا به آن جرائم اقتصادی را ریشه کن کرد. و بستر مناسبی برای ارتقای عدالت و کیفیت سیستم آموزشی حسابداری در کشور ایران فراهم ساخت.

در این پژوهش تلاش گردید با توجه پژوهش های اندک در حوزه آموزش حسابداری دادگاهی در ایران، دیدگاه های دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی برای اولین بار بررسی گردد. یافته های پژوهش حاضر در بیشتر موارد با نتایج پژوهش های رضایی و برتون (۱۹۹۷)، رضایی و همکاران (۲۰۰۴)، انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۲۰۱۰)، هدایت و صدیق (۲۰۱۴)، صالح و آب عزیز (۲۰۱۴)، هربرت و همکاران (۲۰۱۷)، کرامر و همکاران (۲۰۱۷)، رتنصری و بندارا (۲۰۱۸)، عبدل باتن (۲۰۲۱)، سناد و السراطوی (۲۰۲۱)، الشورافات و همکاران (۲۰۲۲) و الشبیل و همکاران (۲۰۲۳) انطباق دارد. از آنجا که اکثریت دانشجویان مقاطع ارشد و دکتری دانشگاه های استان کرمان در زمینه حسابداری شرکت ها و معادن مختلف استان کرمان (بعنوان مدیریت مالی و حسابداری) شاغل میباشند؛ لذا دیدگاه دانشجویان در این مقاطع قابلیت ارجاع به دیدگاه شاغلان حرفه را دارد.

در قسمت پایانی پرسش نامه ضمن تشکر از همکاری صمیمانه پاسخ دهندگان، از آنها خواسته شد نکات یا نظراتشان را در خصوص بهبود پژوهش حاضر بیان بفرمایند. لذا پیشنهادات کاربردی این پژوهش برگرفته از نظرات دانشجویان و اساتید دانشگاه های استان کرمان بشرح ذیل میباشد:

پیشنهاد می گردد مراجع ذیصلاح، دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی و شاغلین در حرفه حسابداری تلاش گسترده ای جهت افزایش شناخت دانشجویان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی، اهمیت نقش آن در زمینه پیشگیری و کشف جرائم (نظیر تقلب، اختلاس، پولشویی و کلاهبرداری)

ضرورت آموزش این رشته تخصصی در دانشگاه (بصورت علمی و عملی) و اشتغال فارغ التحصیلان (تامین آینده شغلی، بازارکار) بعمل آورند تا روز بروز شاهد کاهش جرائم و انواع کلاهبرداری و تبعات ناشی از آن در کشور عزیزمان ایران باشیم.

برخی از محدودیت های پژوهش حاضر عبارتند از: ۱- مجوز ورود به دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و عدم همکاری مسئولین برخی از دانشگاه ها جهت توزیع پرسشنامه ها و جمع آوری داده های پژوهش در حین داشتن معرفی نامه ۲- مسافت های طولانی، زمانبر بودن و هزینه ایاب و ذهاب مابین شهرهای استان کرمان ۳- نداشتن مقاطع کارشناسی ارشد، دکتری (یا هردو مقطع) حسابداری و گرایش های مربوط به آن در برخی از دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی ۴- محدود و یکسان (تکراری) بودن اساتید رشته حسابداری و گرایش های مربوط به آن در برخی از دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی و عدم دسترسی آسان به برخی از اساتید و پیگیری ها مکرر جهت دریافت دیدگاه های آنها ۵- جدید بودن موضوع پژوهش و عدم پاسخ گویی برخی از دانشجویان در پایان پیشنهادات زیر جهت تحقیقات آتی ارائه می گردد: ۱- پیشنهاد می گردد تحقیقات مشابه ای در سایر شهر ها و استان های کشور به منظور تعمیم نتایج پژوهش حاضر انجام پذیرد. ۲- پیشنهاد می گردد پژوهش مشابه ای به بررسی دیدگاه دانشجویان و اساتید رشته های حسابداری و حقوق در خصوص ضرورت آموزش حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها صورت پذیرد. ۳- پیشنهاد می گردد تحقیق دیگری از شرکت های خصوصی بعمل آید و دیدگاه های سهامداران، سرمایه گذاران و کارآفرینان نسبت به حرفه حسابداری دادگاهی و اهمیت نقش آن در زمینه کشف و پیشگیری از جرائم و انواع تقلبات و کلاهبرداری ها بررسی گردد.

منابع

- الشورافات و همکاران (۲۰۲۲)، ترجمه: ذبیح اله نژاد، وحید (۱۴۰۱)، نقاط قوت و ضعف حسابداری دادگاهی: مفهومی بر توسعه اجتماعی - اقتصادی، فصلنامه چشم انداز حسابداری و مدیریت، (۷۲): ۵۴-۳۸.
- انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۲۰۲۳)، ترجمه جامعه حسابداران رسمی ایران (۱۴۰۱)، روندهای جهانی تاثیر گذار بر حسابداران رسمی در سال ۲۰۲۳، سایت جامعه حسابداران رسمی ایران، دیماه ۱۴۰۱.
- انجمن حسابداران رسمی آمریکا (۲۰۱۰)، اهمیت روزافزون آموزش حسابداری دادگاهی، حسابرس، ۴۹، ۴۵.
- برزگری خانقاه، جمال؛ مروتی شریف آبادی، علی؛ صحت، صفیه (۱۳۹۶)، کنکاشی در ویژگی های شخصیتی، مهارتی و اخلاقی حسابداران دادگاهی با استفاده از تکنیک تاپسیس، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، (۴): ۹۵-۶۹.
- جلالی کاسب، رضا؛ نهیر ماهود، عمار عبدالاله (۱۴۰۰)، حسابداری دادگاهی، فصلنامه پژوهش های جدید در مدیریت و حسابداری، ۵۳، ۱۶۵-۱۵۵.
- چالاکلی، پری؛ قادری، بهمن (۱۳۹۴)، حسابداری قضایی و نقش آن در پیشگیری و کشف تقلب. مطالعات حسابداری و حسابرسی. انجمن حسابداری ایران. (۱۶): ۴.
- حسابرس (۱۴۰۰)، وقوع جرم، فلسفه پرداختن به حسابداری دادگاهی، مصاحبه با حسابدار رسمی و کارشناس رسمی دادگستری، سیدرسول تاجدار، حسابرس، ۱۱۷، ۳۲-۲۶.
- حسابرس (۱۴۰۰)، حسابداری دادگاهی، علم گردآوری اطلاعات دادگاه پسند، مصاحبه با کارشناس رسمی دادگستری، حسابدار رسمی و مدرس دانشگاه های آزاد اسلامی، محمدحسن سعادتیان فریور، حسابرس، ۱۱۷، ۱۳-۱۰.
- دریر (۲۰۱۴)، ترجمه: آزادی، کیهان؛ تصدیکاری، محمدجواد؛ ملکی، مصطفی (۱۳۹۷)، مروری بر تاریخچه حسابداری دادگاهی، نشریه انجمن حسابداران خبره ایران، حسابدار، ۳۲۲ و ۳۲۳، ۳۵-۳۹.
- دیانتی دیلمی؛ زهرا؛ سلطانی، اصغر؛ عمرانی، حامد (۱۳۹۷)، تدوین برنامه درسی کارشناسی ارشد رشته حسابداری قضایی و ضد تقلب، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، (۵): ۱۰۰-۴۱.
- رحمانی، حلیمه؛ رجب دری، حسین؛ روستامیمندی، اعظم (۱۳۹۴)، بررسی لزوم توجه بیشتر به حسابداری قانونی، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۳۷، ۸۸-۷۳.
- رحمانی، علی؛ غلامزاده لداری، مسعود (۱۳۹۰)، جای خالی آموزش حسابداری دادگاهی در ایران، حسابدار، ۲۳۴، ۶۸-۷۳.

سلیمانی امیری، غلامرضا؛ بابایی، فاطمه (۱۳۹۹)، آموزش حسابداری دادگاهی در برنامه درسی حسابداری در دانشگاه ها: دیدگاه های دانشگاهیان و شاغلان حرفه، پژوهش های کاربردی و گزارشگری مالی، ۹(۱۶): ۱۱۷-۱۶۲.

شاپیرو (۲۰۱۵)، ترجمه نشریه حسابرس (۱۴۰۰)، حسابداری دادگاهی: فراتر از اتاق دادگاه، حسابرس، ۱۱۷، ۶۴-۷۱.
عبدل باتن (۲۰۲۱)، ترجمه: ذبیح اله نژاد، وحید (۱۴۰۱)، اهمیت آموزش حسابداری دادگاهی: یک بررسی در بنگلادش، فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۶(۸۶): ۷۲۸-۷۴۴.
فخاری، حسین؛ اسکو، وحید (۱۳۹۶)، تقلب در صورت های مالی: نیاز به تغییر الگو به سمت حسابداری دادگاهی، مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۲۶، ۶۰-۴۵.
قربانی، نسیم (۱۳۹۷)، بررسی ضرورت راه اندازی رشته حسابداری دادگاهی در دانشگاه ها و اولویت بندی دروس آن: دیدگاه خبرگان دانشگاهی و حرفه ای، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته حسابداری، دانشکده علوم مالی، دانشگاه خوارزمی.

مجبوری یزدی، هدی؛ سلطانی، سیداحمد خلیفه؛ حجازی، رضوان (۱۴۰۱)، تدوین مدل کشف تقلب در حسابداری دادگاهی، دو فصلنامه علمی حسابداری دولتی، ۹(۲): ۳۲-۱.
مجله CPA (۲۰۲۰)، ترجمه نشریه حسابرس (۱۴۰۰)، گذشته، حال و آینده حسابداری دادگاهی، حسابرس، ۱۱۷، ۴۳-۳۹.

References

- Abdul Batun (2021), translation: Zabihollahnejad, V. (2021), The importance of training in forensic accounting: a study in Bangladesh, the quarterly journal of modern research approaches in management and accounting, 6 (86): 744- 728. (In Persian)
- Al Shbeil, S. Alshurafat, H. Taha, N & Al Shbail M. O. (2023). What Do We Know About Forensic Accounting? A Literature Review. From the Internet of Things to the Internet of Ideas: The Role of Artificial Intelligence, 629-636.
- Alshurafat, H., Al Shbail, M.O. and Mansour, E. (2022), translation: Zabihollahnejad, V. (2022), Strengths and weaknesses of court accounting: a concept on socio-economic development, Accounting and Management Perspectives Quarterly, 5(72): 54-38. (In Persian)
- AICP, (2023), translation of the Chartered Accountants Society of Iran (2023), Global trends affecting chartered accountants in 2023, website of the Chartered Accountants Society of Iran. (In Persian)
- AICP, (2010), The Increasing Importance of Forensic Accounting Education, Auditor, 49: 45. (In Persian)

- Accountant (2021), Crime Occurrence, Philosophy of Court Accounting, interview with official accountant and legal expert, Tajdar , R . Accountant, 117, 26-32. (In Persian)
- Auditor (2021), Forensic accounting, the science of collecting court-friendly information, an interview with an official judicial expert, official accountant and lecturer at Islamic Azad University, Saadatian Friver , M; Auditor,117, 13 -10. (In Persian)
- Barzegari Khangah, J.; Maruti Sharifabadi, A. and Sehat, S. (2016). Exploring the personality, skill and moral characteristics of court accountants using TOPSIS technique. Value and Behavioral Accounting, 2(4): 69-95. (In Persian)
- Bhavani, G; Amponsah, C. T; & Mehta, A. (2018). Forensic Accounting Education in UAE: An Exploratory Study with Diverse Stakeholders. Accountancy Business and the Public Interest, 89-105.
- Buckhoff, T. A; and Schrader, R. W. (2000). The teaching of forensic accounting. Journal of Forensic Accounting, 1(1): 135-146.
- Chalaki, P & Ghaderi, B. (2015). Forensic Accounting And Its Role In Prevention And Detection Of Fraud, Journal Of Accounting And Auditing Studies, 4 (16): 44-57. (In Persian)
- CPA journal (2020), translation of the auditor publication (2020), Past, present and future of court accounting, auditor, 117, 43-39. (In Persian)
- Dianti Dilmi, Z.; Soltani, A. and Omrani, H. (2017). Compilation of master's curriculum in the field of forensic accounting and anti-fraud. Value and Behavioral Accounting, 3(5): 41-100 .(In Persian)
- Dreyer (2014), translation: Azadi, K; Tasaddikari, M; Maleki, M. (2017), Review of the history of court accounting, Journal of the Certified Accountants Association of Iran, Accountant, 322 and 323, 35-39.(In Persian)
- Fakhari, H. and Skou, V. (2017). Fraud in financial statements: the need to change the paradigm towards forensic accounting. Accounting and Auditing Studies, 26, 60-45 . (In Persian)
- Ghorbani, N. (2017), Investigation of the necessity of setting up a forensic accounting course in universities and prioritizing its courses: the view of academic and professional experts, Master's Thesis, Department of Accounting, Faculty of Financial Sciences, Kharazmi University. (In Persian)
- Herbert, W. E; Tsegba, I. N; Ene, E. E; & Onyilo, F. (2017). The Rise of Fraud Examination and Forensic Accounting in Africa: The Nigerian Experience. Archives of Business Research, 5(4): 1-18.
- Hidayat, S. E; & Al-Sadiq, A. A. (2014). A Survey on the Need to Offer Forensic Accounting Education in the Kingdom of Bahrain. International Journal of Pedagogical Innovations, 2(2): 91-96.
- Ifedapo, f. a. (2016) financial statement fraud: The need for a paradigm International Journal of Social. Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering, 10(3)

- Jalali Kaseb, R; & Nahir Mahoud, A.(2021), Forensic Accounting, Quarterly Journal of New Researches in Management and Accounting, 53,155-165. (In Persian)
- Kramer, B; Seda, M; & Bobashev, G. (2017). Current Opinions on Forensic Accounting Education. Accounting Research Journal, 30(3): 249-264.
- Rahmani, A. and Gholamzade Ledari, M. (2018). Forensic Accounting: Vacancies in Forensic Accounting Education in Iran. Accountant, 234, 73 -68 .(In Persian)
- Rahmani, H; Rajab Dorri, H & Rostamimandi, A; (2014), Examination of the need to pay more attention to legal accounting, Accounting and Auditing Research, 37, 73-88. (In Persian)
- Rathnasiri, U. A. H. A; & Bandara, R. M. S. (2018). The Forensic Accounting in Sri Lanka Perception of Professional Accountants, Kelaniya Journal of Management. 6(2): 68-82.
- Rezaee, Z. E. & Lander, G. H. & Reinstein, A. (1996), "Integrating forensic accounting into the accounting curriculum". A Journal of Theory, Practice and Research.147- 162.
- Rezaee, Z; & Burton, E. J. (1997). Forensic Accounting Education: Insights from Academicians and Certified Fraud Examiner Practitioners. Managerial Auditing Journal, 12(9): 479- 489.
- Rezaee, Z; Crumbley, D. L; & Elmore, R. C. (2004). Forensic Accounting Education: A Survey of Academicians and Practitioners. Advances in Accounting Education, Forthcoming, 1-45.
- Rezaee, Z; Michael , H, & Daniel, L. (2014).China needs Forensic Accounting Education. Open journal of social sciences, 2, 59-65.
- Salleh, Kalsom and Ab Aziz, Rozainun, (2014), Traits, skills and ethical values of public sector forensic accountants: an empirical investigation Procedia - Social and Behavioral Sciences, 145, 361 – 370.
- Sanad Z, Al-Sartawi A (2021) Financial statements fraud and data mining: a review. In: Musleh Al-Sartawi AMA, Razzaque A, Kamal MM (eds) Artificial Intelligence Systems and the Internet of Things in the Digital Era, vol 239. Lecture Notes in Networks and Systems. 407- 414.
- Shapiro (2015), translation of the Auditor's publication (2021), Court accounting: beyond the courtroom, Auditor, 117, 71-64. (In Persian)
- Soleimani Amiri, G. and Babaei, F. (2019). Forensic accounting training in accounting curriculum in universities: views of academics and professionals. Applied Research in Financial Reporting, 9(16): 117-162. (In Persian)
- Yazdi, Hoda; Soltani, Seyyed Ahmad Khalifa; Hejazi, Rezvan (2021), Development of a fraud detection model in court accounting, State accounting bi-quarterly, 9(2): 1-32. (In Persian)

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC-BY 4.0 license.